

2020 – 2022

Mariëtte van Erp

Oog, hart en handen

door Janet Meester, 2023

Tekenen is voor Mariëtte van Erp: in het landschap zijn. Het is met oog, hart en handen zich verbinden aan wat zich voordoet. Het is ook een doorgeven, zegt Van Erp. Van wat precies, laat zich moeilijk omschrijven. Laten we het de energie van het land noemen. Of misschien: liefde. Maar daar komen we later nog op terug.

Haar tekeningen laten zich lezen als sporen van haar aanwezigheid. Ze tonen lijnen en krassen, vlekken en vegen in carbon, grafietpoeder, potlood, inkt of krijt. Ze zijn puur handschrift – bewogen in zijn beweeglijkheid, met grote directheid neergezet. Ze tonen tederheid en robuustheid, daadkracht en aarzeling. Soms vliegen de lijnen over het vlak, soms blijven ze verwijlen bij een detail, dat voorzichtig wordt aangeraakt. Nu eens vullen de lijnen, laag over laag aangebracht, het hele veld. Dan weer brengt een enkele veeg het wit van het papier tot leven. De werken zijn blind getekend. Al werkend tast de kunstenaar het landschap af; ze kijkt niet naar wat er onder haar handen ontstaat. Er zit niets tussen: geen willen, geen moeten, geen ideeën over mooi, knap of goed. Er zit schijnbaar ook geen 'kunnen' tussen, maar om je kunnen los te laten, daarvoor is veel kunde nodig. Mariëtte van Erp maakt geen tekeningen, ze tekent.

'Klotbunder'

Inhoud

Inleiding

Pagina 1 "Oog, hart en handen", door Janet Meester, 2023

Publicatie

Pagina 22 Brabant Cultureel, maart 2021, door Irma van Bommel

CV

Pagina 35 Expositieoverzicht

Overzicht

Pagina 55 Gegevens bij afbeeldingen

Behalve sporen zijn de tekeningen werelden, die uit zichzelf tevoorschijn komen. Ze ontvouwen zich zoals het landschap zich ontvouwt: uit een interactie tussen vorm, lijn en leegte, uit een spel tussen donker en licht, uit ritme, herhaling en beweging. Soms laat zich in de tekeningen een boom herkennen, een sloot, een hek, een enkel blad. Titels verwijzen naar de tuinen gezien vanuit haar atelier en naar het land rondom Gemert, het dorp waar zij geboren werd, opgroeide als buitenkind en waar ze nog altijd, in de school van een voormalig nonnenklooster, woont en werkt. Honderden malen heeft ze dezelfde plekken getekend. Ze kent ze door en door maar benadert ze telkens als voor het eerst. Het tekenen mag geen herhaling van zetten worden, geen trucje, zegt ze. De routine haalt de aandacht weg, de ervaring moet nieuw blijven om aan het werk een lading mee te kunnen geven. Nieuwe, vaak onorthodoxe materialen helpen daarbij. Ze waarborgen de oorspronkelijkheid die de kunstenaar zoekt in haar werk.

De laatste tijd worden de tekeningen abstracter; de anekdote verdwijnt. Van Erp kijkt en tekent voorbij de vorm, voorbij de fixatie. Net naast zie je meer, zegt ze. Ze richt haar blik niet alleen op de boom, ze ziet tegelijkertijd de hemel, het veld, de vogels, de plassen in de modder, de weerspiegeling van het licht; ze voelt de wind, die ook meedoet. Soms met tien vingers tegelijk, als pianospelen, registreert ze de bewegingen in het land; de tekeningen worden haast choreografieën. Abstractie houdt het beeld open. Het geeft toegang tot de energie van het landschap, die zichtbaar is voorbij het benoembare. In haar werk is deze energie evenzeer aanwezig in wat er staat als in wat er niet staat.

Eenmaal terug in haar atelier zet de kunstenaar de ervaring van in het landschap zijn voort in het maken van schilderijen. De directheid van het tekenen maakt plaats voor een proces van zoeken naar de essentie van een plek. Een populierenbos vindt zijn vorm in een schilderij dat bestaat uit organisch geschilderde verticale banen; een schrijnend oranje-rood schijnt door tussen roze en groen. Een zachtroze veld in een wittig vlak maakt de vibratie van een winterlandschap voelbaar. De ruwheid van een houten hek komt terug in een langwerpige compositie in zwart en wit, schraal en knoestig geschilderd, een vleugje geel zichtbaar aan de randen. De ruimte van het land strekt zich uit buiten het schilderij.

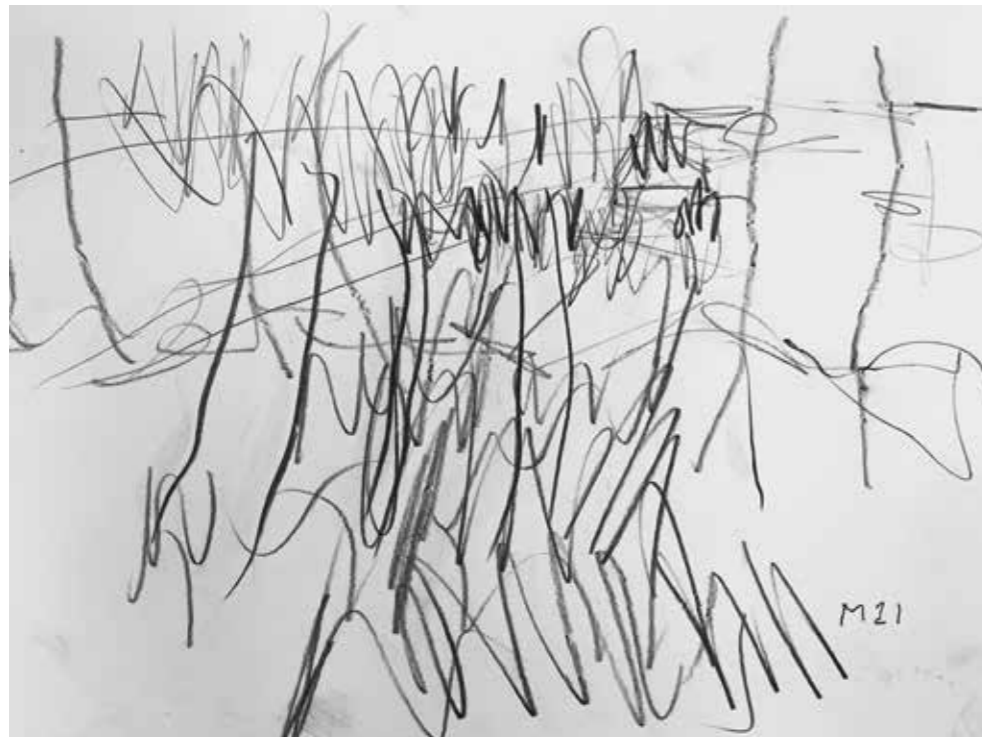
Een recente verbouwing van haar werkruimte bracht de kunstenaar naar een tijdelijk onderkomen in het verlaten kasteel van Gemert. Een nieuwe omgeving leverde nieuwe impulsen op, een nieuwe manier van werken. De tuin van het kasteel, de gracht, ze werden de aanleiding voor het maken van grote doeken. Een tuin, daar moet je in kunnen, zegt Van Erp. In de werkkast van het kasteel vond ze borstels, bezems en een mop; ze doopte ze in een schaal huisschildersverf, ze legde de doeken op de grond om ze te kunnen bewerken. De directheid van het tekenen keerde terug in het schilderen; het niet helemaal kunnen beheersen van het materiaal leverde de gewenste puurheid op. Uit een proces van vegen, draaien en spatten, aanbrengen en weer weghalen, ontstonden werelden van donkere en lichte vlakken, van lange en korte, dunne en dikke lijnen; van met vaart neergezette stromen, van kleine fliebertjes en van laag over laag aangebrachte wolkachtige velden. De doeken zijn krachtig en sensitief in één. Ze maken het licht, de ruimte en de atmosfeer van het land voelbaar, zonder nog letterlijk naar het landschap te verwijzen.

'Zonsondergang in de Esperloop'

Terugkijkend naar de afgelopen veertig jaar, is de ontwikkeling van het werk als een stiksteekborduren geweest. Telkens zocht de kunstenaar naar nieuwe manieren om haar onderwerp te benaderen; af en toe greep ze terug op ouder werk, uit heimwee of omdat ze de potentie ervan zag binnen de nieuw verworven context. Zo vonden de populieren van weleer een plek tegenover een van haar nieuwste werken, getiteld 'Gaan'. Het is een volledig abstract doek, een compositie van groene vlakken in een roze veld. Onder het roze schemert een grijs, er is een illusie van zweven of drijven; de vlakken blijven niet, ze trekken voorbij. De twee schilderijen praten met elkaar, als in een spel van vraag en antwoord.

Tekenen en schilderen is voor Mariëtte van Erp: één zijn met het leven. Het is het omgaan met de schoonheid van het land die haast te groot is om te bevatten en met de landschapspijn die daar onherroepelijk bij hoort: de melancholie om wat voorbijgaat, het verdriet om het land dat door de veranderingen van de tijd is aangetast. In haar manier van werken heeft ze de beweging gemaakt van het willen vastpakken, afbeelden en bewaren van het landschap, naar er deel van uitmaken en het zich laten ontplooien uit zichzelf. Het verschijnen en verdwijnen van de dingen is daarbij een natuurlijk gegeven. Het is voelbaar gemaakt in het werk en beangstigt niet meer. Het bestaat in de interactie tussen leegte en vorm, in de schijnbare imperfectie en de openheid van het werk. Niets ligt vast, maar alles stroomt, er is adem, capaciteit, mogelijkheid. Geworteld in de aarde, openen de werken van Van Erp een vitale ruimte, die voorbij de namen en de dingen gaat. In deze ruimte lossen alle vragen op. Het is het gebied van de heelheid, de liefde, de troost. Buiten klopt alles, zegt de kunstenaar. Als ik in de natuur ben, heb ik vrede met hoe het is.

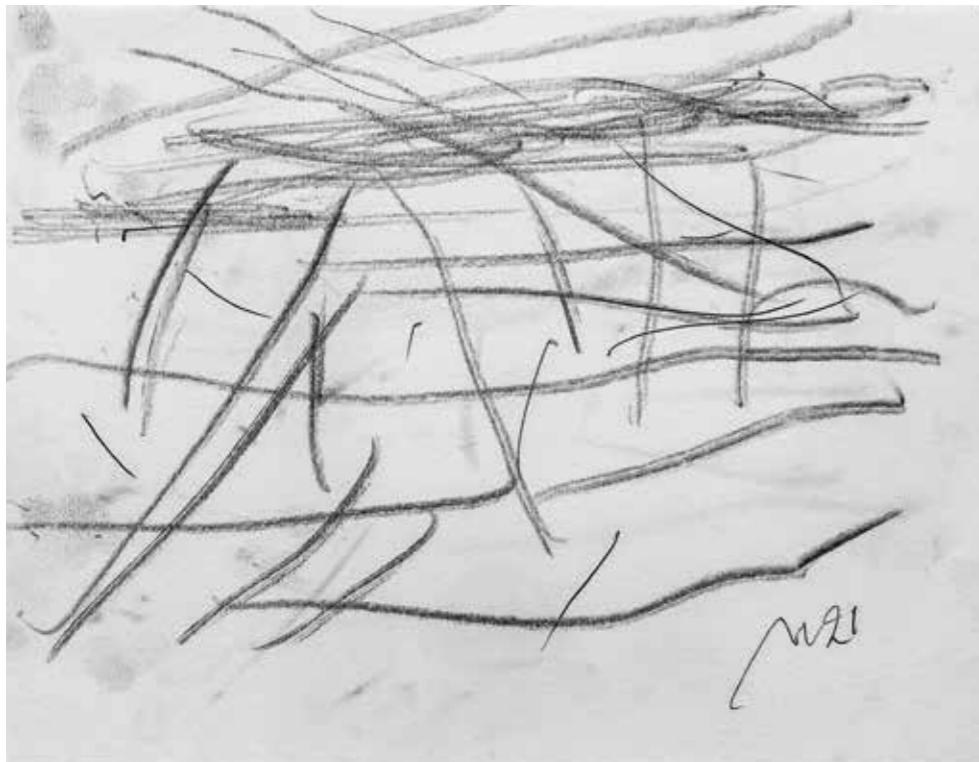

'De Biezen'

'Gaan'

Het werk van Mariëtte van Erp is te plaatsen in de Brabantse traditie van landschapsschilderkunst. Tegelijkertijd breekt de kunstenaar, in haar mentaliteit van waarnemen en werken, deze traditie open. Een geschilderd landschap is voor haar geen optelsom van dingen gezien vanuit het perspectief van een buitenstaander, het is een stroom van energie die zich ontvouwt in de interactie tussen de dingen, in de wind en het licht – en in de relatie met de kijker. De kijker kan zich aan deze energie verbinden; niet alleen met zijn oog, maar ook met zijn hart en zelfs met zijn handen, wanneer hij aandachtig door de werken bladert, en de handeling van het bladeren een wandelen wordt door een wereld waar hij, voor even, mee samenvalt.

'Veld'

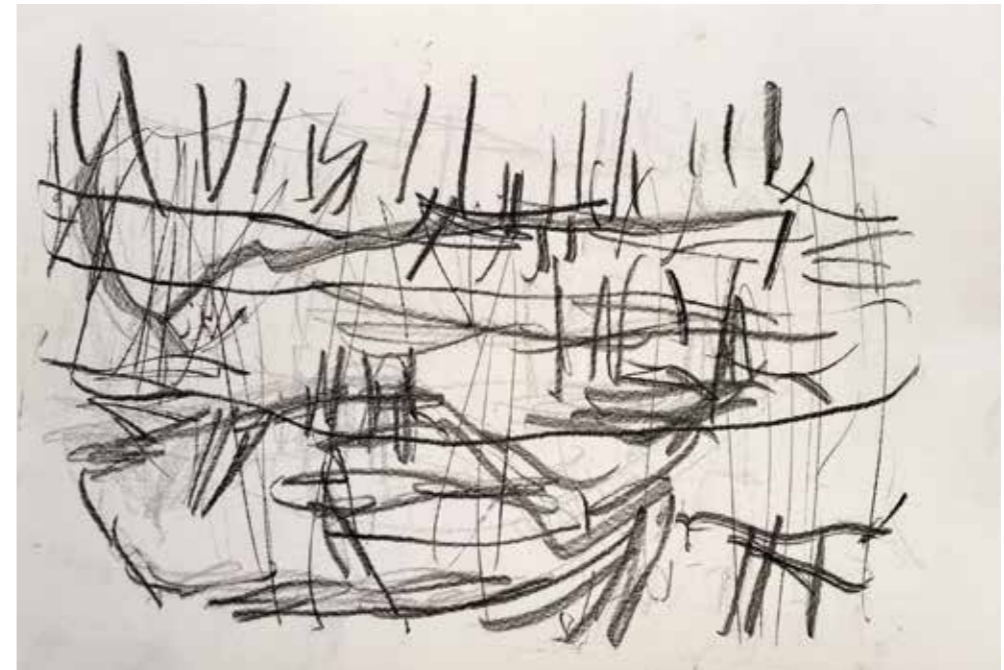
'Roze dageraad'

'Pad met populieren'

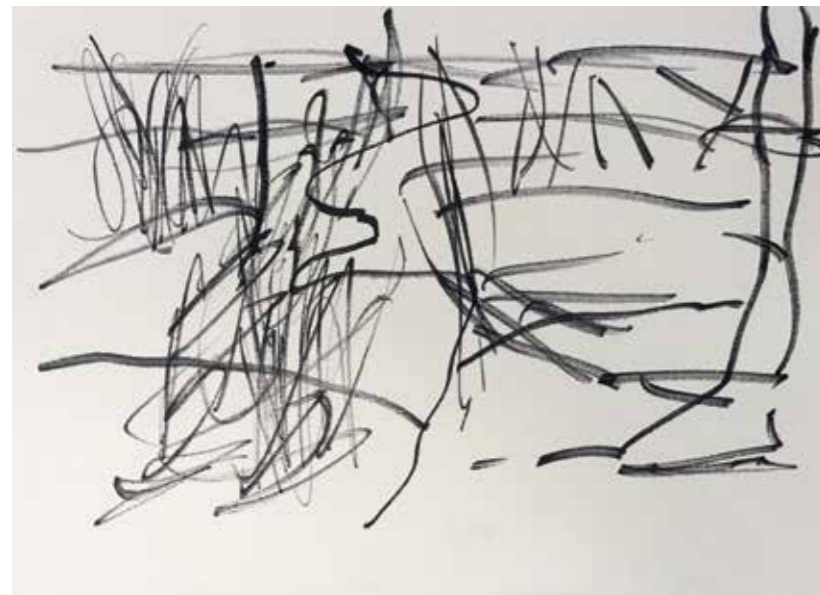
'Nat land'

'Stoppelveld'

'Hek'

'De Biezen'

'Boerenlandje'

'De Rips'

'Kuilvoerhoop'

'De Biezen'

'Knotwilgen'

'Sloot'

'Houtwal'

'Slootje in de Biezen'

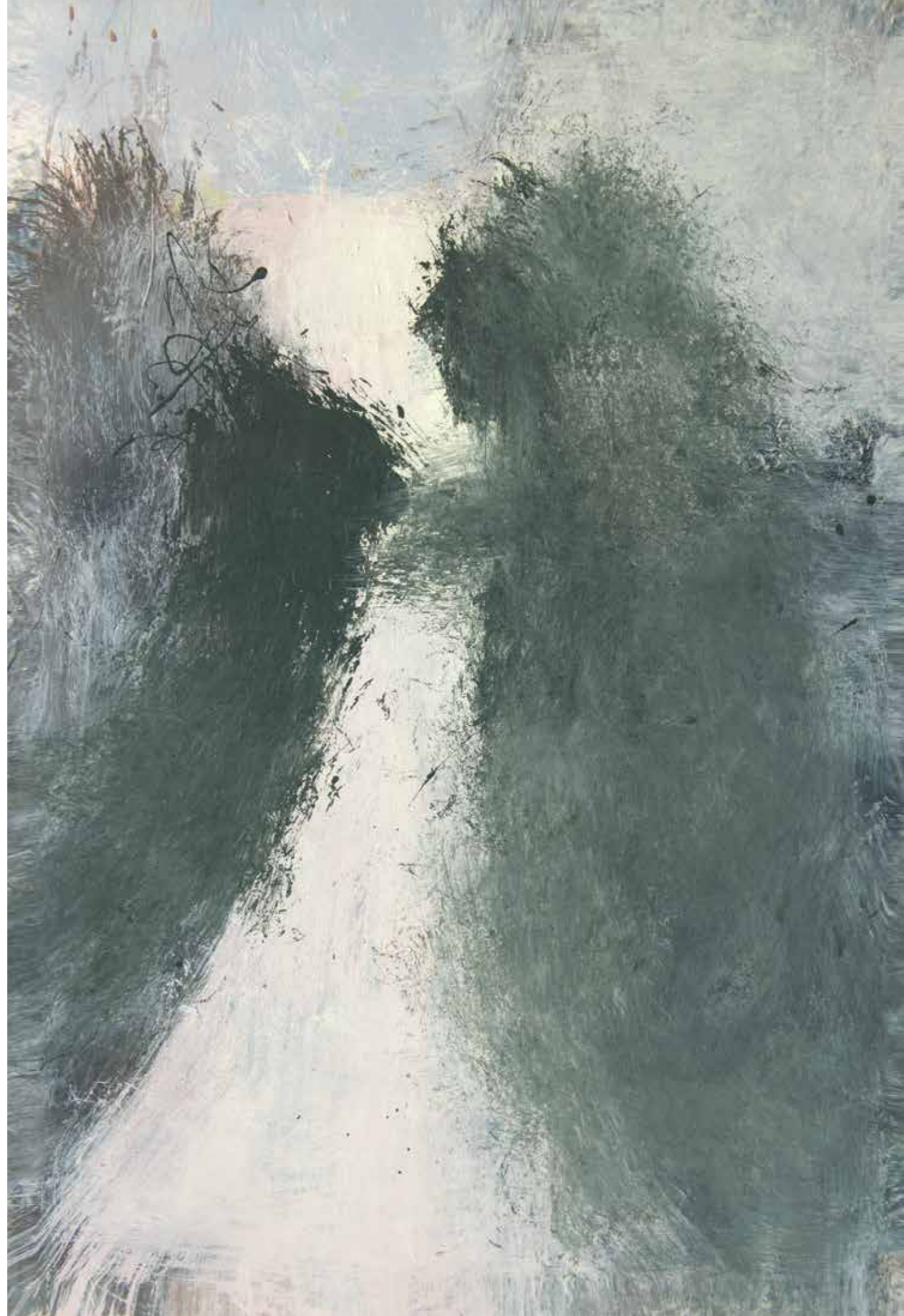
'Slootje in de Biezen'

'Sloot'

'De Klotbunder'

'Sloot'

Mariëtte van Erp vond inspiratie in het kasteel van Gemert

door Irma van Bommel

Beeldend kunstenaar Mariëtte van Erp kreeg de kans om voor één jaar haar atelier in te richten in het Kasteel van Gemert. Het uitzicht op de kasteelgracht betekende een bron van inspiratie voor nieuw werk. In dat ene jaar is ze heel productief geweest. Het werk van Van Erp is abstract, maar ze gaat wel uit van de realiteit, van wat ze ziet in de natuur.

Mariëtte van Erp (1953) is geboren en getogen in Gemert. Van jongs af aan had ze een voorliefde voor tekenen en het maken van creaties van gevonden materialen. Ze begon haar opleiding aan de Academie voor Industriële Vormgeving in Eindhoven, waar ze in de avonden de richting schilderen en grafiek volgde. Vervolgens vertrok ze naar Arnhem voor een werkperiode bij het grafisch centrum, om daarna haar opleiding te vervolgen aan de Jan van Eyck Academie in Maastricht. Daar werkte ze onder begeleiding van de schilder Pieter Defesche (1921-1998), die net als Van Erp de werkelijkheid als uitgangspunt koos voor zijn abstracte werk.

'Bruggetje'

'Gracht'

In 1987 zocht Klooster Nazareth in Gemert een nieuwe bestemming voor de oude nonnenschool. De gemeente stelde voor om daar kunstenaars atelierruimte te bieden. Van Erp had daar wel oren naar, maar moest dan zelf een groepje kunstenaars bij elkaar brengen. Dat lukte. Zo keerde Van Erp terug naar Gemert en sindsdien heeft zij daar haar atelier. Tot de aankondiging van een verbouwing en ze er (tijdelijk) uit moest. Dat bood haar de gelegenheid om voor één jaar haar intrek te nemen in het Kasteel van Gemert. Ze is nu eigenlijk 'kasteelvrouwe', want momenteel is ze de enige 'bewoner'.

Door exposities in De Krabbedans en later ook in TAC en diverse galleries was Van Erp vooral gericht op de kunstwereld in Eindhoven. Maar omdat ze daar niet woonde, ze had immers haar atelier in Gemert, voelde ze zich vaak een buitenstaander, een solist. Toch heeft ze bewust gekozen voor een atelier in Gemert, dichtbij de natuur, de inspiratiebron voor haar abstracte werk.

"Ik ging mijn eigen weg. Ik zocht een eigen beeldtaal, een eigen handschrift. Het maakproces is in de loop der jaren weinig veranderd. Naar exposities gaanervaarde ik als verstorend. Ik vond het ook niet zo nodig, ik had het te druk met mijn eigen ontwikkeling. Maar ik miste de wisselwerking met andere kunstenaars, wat je in een stad makkelijker hebt. Het naar buiten brengen van mijn kunst was voor mij altijd moeilijk." Social media waren wat dat betreft een uitkomst. "Ik krijg respons op mijn werk en geniet ook van het werk van collega's op Facebook en Instagram."

"Ik heb altijd de abstractie gezocht omdat daar meer in zit voor mezelf en voor de kijker. Abstract werk roept associaties op. Je kunt er langer naar kijken, het wordt steeds interessanter. In de abstrahering zitten voor mij de mogelijkheden. Ik teken vaak buiten. Mijn werk is abstract, maar ik ga uit van de realiteit. Bij abstraheren gaat het om vlakken en lijnen en kleur. Ik ben al meer dan dertig jaar bezig om iedere keer opnieuw die vertaalslag te maken."

Als ze buiten zit tekent ze vaak met carbonpapier. Ze laat de werkelijkheid op zich inwerken en tekent of bekrast blind, soms met tien vingers tegelijk, het blad terwijl ze haar ogen op het landschap gericht houdt. Maar carbonpapier is helaas bijna niet meer leverbaar, wat betekent dat ze noodgedwongen steeds vaker met potlood tekent.

De gracht, met wat erin gebeurt, de bloesem en spiegelingen in het water bleek een bron van inspiratie. "Het water is prachtig, het neemt alle kleuren aan, zoals celadon green" (de kleur groen van jade). Ook trekt ze erop uit om sloten in de omgeving te tekenen, zoals de Esperloop, of de waterlopen in de Biezen. "Het gaat om de suggestie van water en van gras. En hoe de sloot het gebied doorsnijdt." Later verwerkt ze die beelden tot schilderijen.

Schilderen doet ze in het atelier. Sinds ze in het kasteel werkt, werkt ze op groot formaat doek. "Dat betekende een nieuwe uitdaging. Want hoe krijg ik die lijnen van de tekening vertaald in een schilderij?" Ze spreidde de doeken uit op de grond of op een lage kist en ging met een mop te werk, gedrenkt in een emmer met dunne verf. Dat bleek te werken. Van dichtbij ogen de werken abstract, maar van een afstand zie je diepte en vormt zich een landschap op je netvlies. "Maar het werk mag niet te lieflijk worden." Want dan gaat ze met een bezem of borstel door de natte verf.

'Bloesem op de gracht'

'Waterspiegelingen'

'Waterspiegelingen'

Het park vormde echt een uitdaging. “Mijn atelier in het klooster bood uitzicht op de kloostertuinen. Het van bovenaf weergeven maakte het al abstract. Maar nu stond ik in het park en vroeg me af hoe ik die krioelende veelheid aan bloesem en blaadjes op een doek moest krijgen. Het landschap hoeft niet mooi te zijn. Schoonheid is juist een belemmering, dan weet ik me geen raad. Het lieflijke wordt vlug een cliché.“

“Bij abstraheren gaat het om licht en ritme en hoe de ruimte verdeeld is. Ik heb een vrij beweeglijk handschrift. Dat is hier barokker geworden.” Die verandering is te zien. In het oudere werk dat aan de wand hangt gaat het vooral om vlakken en vrij rechte lijnen, in het recente werk zit meer tekening en meer dieptewerking.

Tot slot toont ze een groot doek dat ze vorig jaar maakte voor de expositie Lucas Gassel Revisited in de Cacaofabriek in Helmond. Het werk is geïnspireerd op een landschap van Lucas Gassel (1488-1568), aan wie Museum Helmond vorig jaar een overzichtsexpositie wijdde. Van Erp realiseerde zich dat het oude kasteel van Gemert er al stond in de tijd dat Lucas Gassel hier in de streek woonde en werkte. Het is een voor haar doen figuratief werk geworden.

Eind maart 2021 loopt het tijdelijk verblijf in het kasteel ten einde. Het kasteel wordt verbouwd; er komen onder andere luxe appartementen in. En dan keert Van Erp weer terug naar (het inmiddels verbouwde) Klooster Nazareth.

'Kasteellaan'

'Johannes de Doper' (Lucas Gassel Revisited)

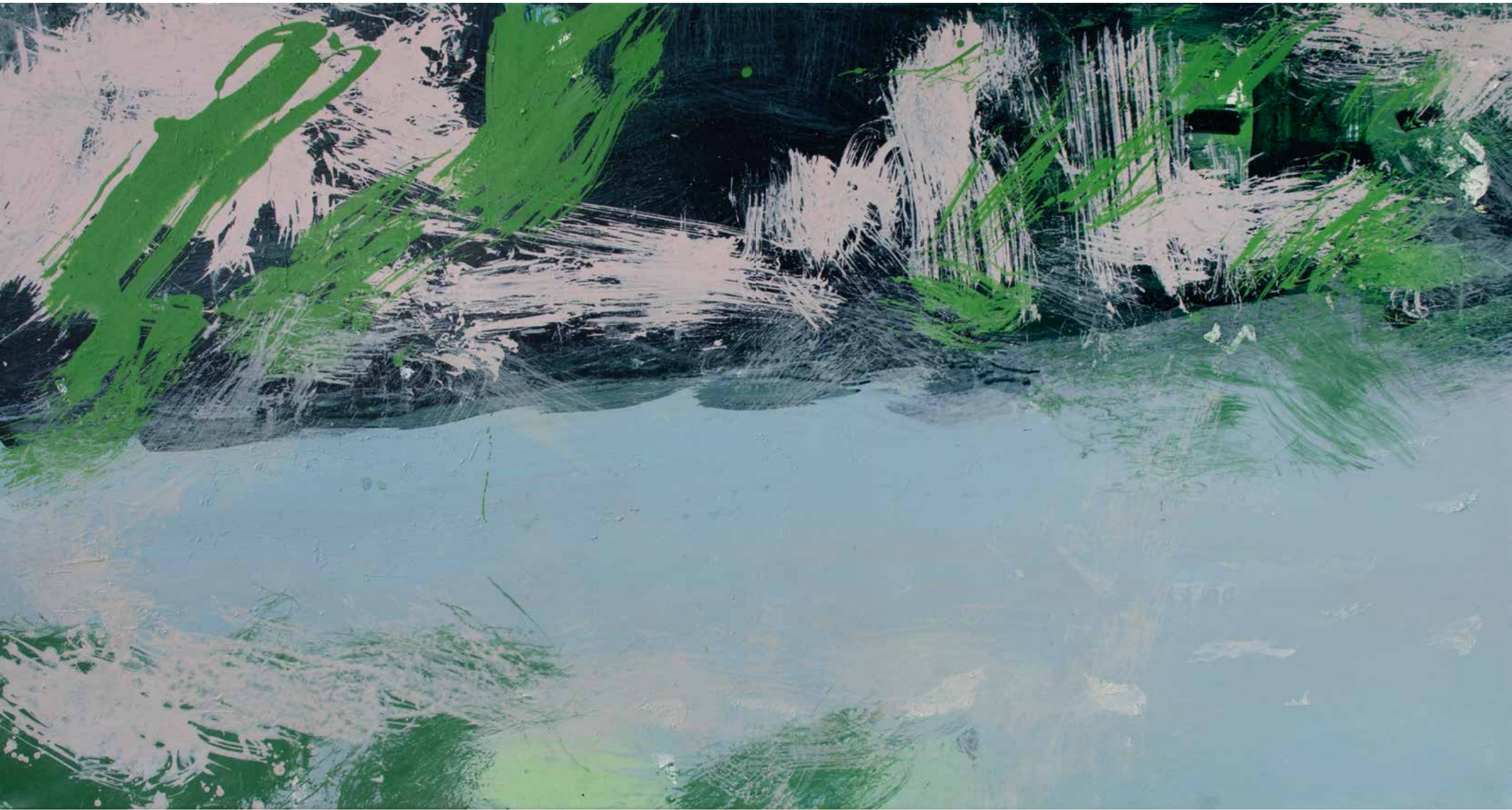
'Gracht'

'Kasteeltuin'

'Bloesem op de gracht'

'Gracht'

Atelier, 2022

Mariëtte van Erp (Gemert, 1953)

EXPOSITIES 2020—2023

JUNI 2020

Cacaofabriek Helmond:
'Lucas Gassel Revisited'.
 Groepstentoonstelling (met brochure)

JULI 2020

Cacaofabriek Helmond:
'Lucas Gassel Revisited, Addition'

NOVEMBER 2020

Galerie Oisterwijk:
'Zwart-wit'.
 Groepstentoonstelling

MAART 2020

Kunstlokaal o8 Jubbega:
'Alles kan'.
 Duotentoonstelling met Wim Biewenga

MEI 2021

Zandvoorts museum:
'Ode aan het landschap'.
 Groepstentoonstelling (Catalogus)

OKTOBER 2021

KEG Schijndel:
'Daar waar het land de zee kust'.
 Groepstentoonstelling

NOVEMBER 2021

De Kunstpraktijk Veldhoven:
'In de voetsporen van Henk Scheepens'.
 Groepstentoonstelling

JULI 2022

Gastdocent Sommerakademie Pentiment
 HAW Hamburg

MEI—OKTOBER 2022

Museum Belvédère, Oranjewoud:
'Stroomopwaarts'.
 Groepstentoonstelling

JULI 2020

WAD Delft:
'Daar waar het land de zee kust'.
 Groepstentoonstelling (Catalogus)

MAART 2023

Galerie Nasty Alice Eindhoven:
'Constructed Landscape'.
 Groepstentoonstelling

JULI 2023

Gastdocent Sommerakademie Pentiment
 HAW Hamburg

'Waterlelies'

'Kasteeltuin'

'De Biezen'

'De Biezen'

'Slootkant'

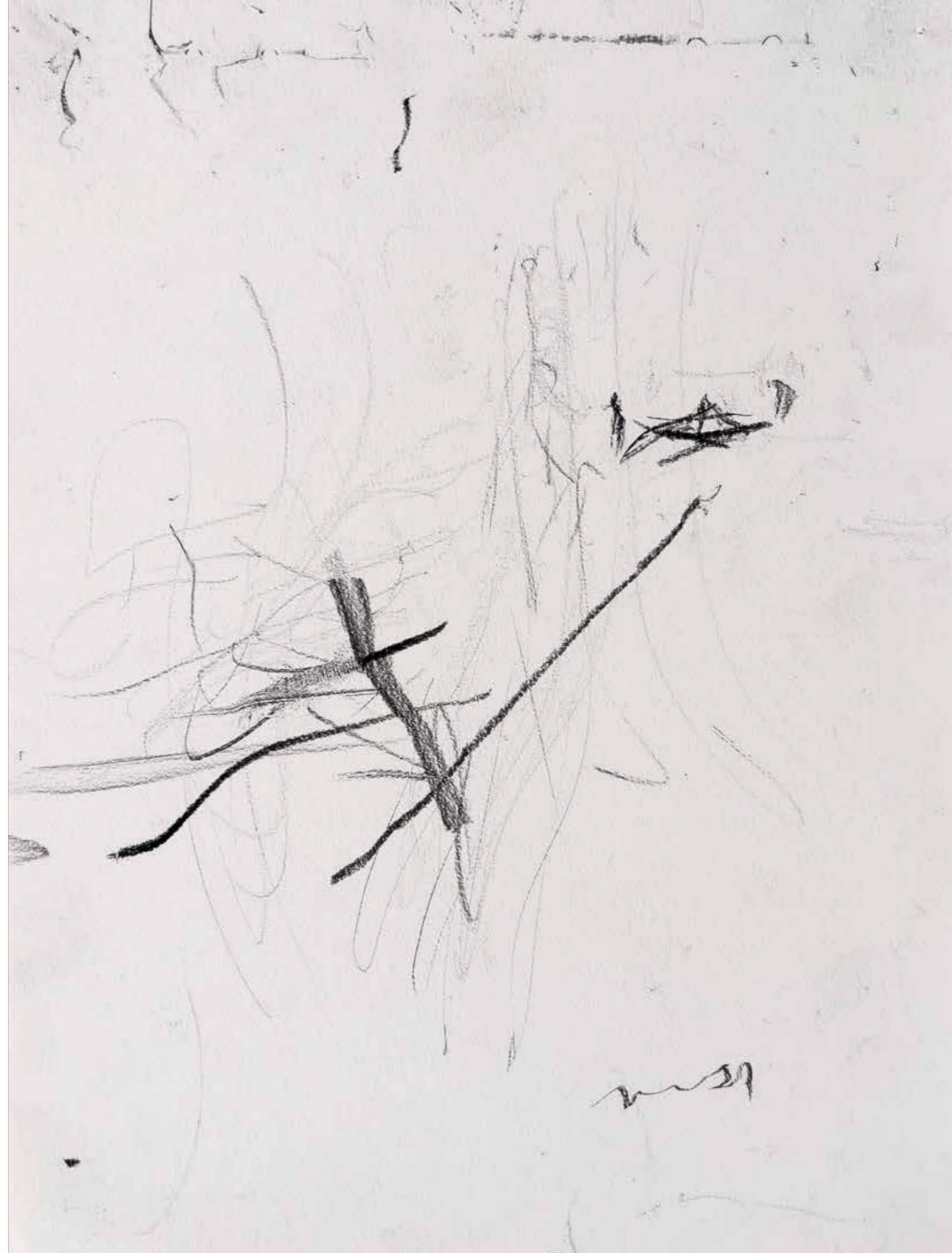
'Vergeten tuin'

'Roze landschap'

'Meisje met kauw'

'De Rips'

'Biezenlandje'

'Polderlandschap'

'De Biezen'

'Rotwolk'

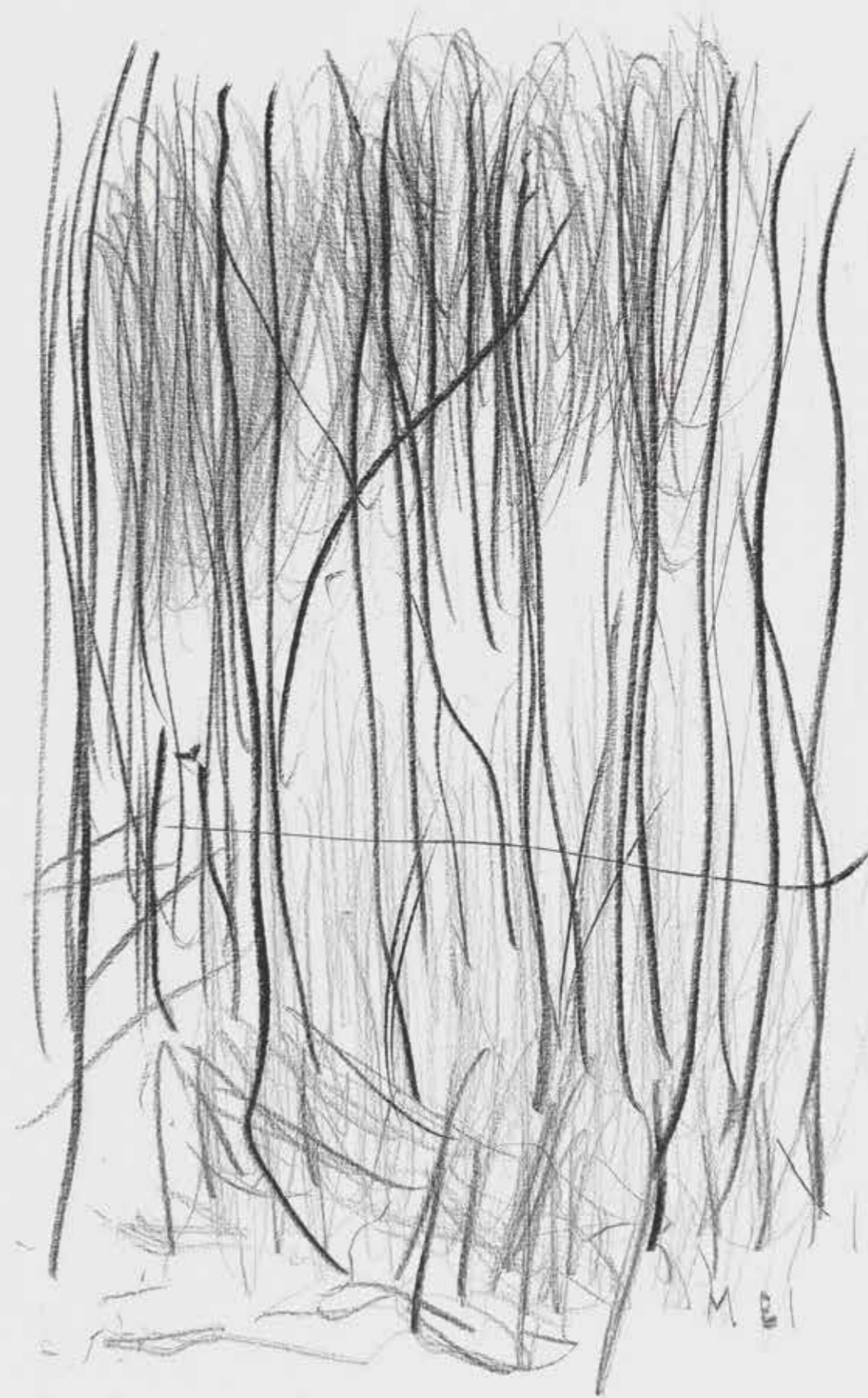
'Veld'

'Nat land'

'Landschap met zuilpopulieren en boerderij'

'Broekbos bij De Steeg'

'Bruggetje'

'Der Zaun'

'Wenn der Horizont zu nerven beginnt'

Gegevens bij afbeeldingen

Omslag voorzijde

'Kasteel'
2020, Watergedragen verf/
canvas, 130 x 150 cm

Pagina 1

'Klotbunder'
2017, Carbon-grafiettekening
op papier, 21 x 29,5 cm

Pagina 3

'Zonsondergang in de Esperloop'
2020, Watergedragen verf/
canvas, 150 x 100 cm

Pagina 4

'De Biezen'
2022, Potlood/papier,
21 x 29,5 cm

Pagina 5

'Gaan'
2022, Watergedragen verf/
canvas, 120 x 100 cm

Pagina 6

'Veld'
2021, Carbontekening,
21 x 29,5 cm

Pagina 7

'Roze dageraad'
2020, Watergedragen verf/
canvas, 130 x 150 cm

Pagina 8

'Pad met populieren'
2022, Carbontekening/ Schut
180 grs. papier, 42 x 29,5 cm

Pagina 9

'Nat land'
2021, Inkt/ papier, 21 x 29,5 cm

'Stoppelveld'

2021, Carbontekening/
papier, 21 x 29,5 cm

Pagina 10

'Hek'
2019, Synthetische verf/
multiplex, 17,5 x 70 cm

'De Biezen'

2021, Viltstift/ papier,
21 x 29,5 cm

Pagina 11

'Boerenlandje'
2020, Olieverf/ canvas,
65 x 90 cm

Pagina 12

'De Rips'
2021, Carbontekening / Schut
180 grs. papier, 42 x 29,5 cm

Pagina 13

'Kuilvoerhoop'
2020, Watergedragen verf/
canvas, 100 x 100 cm

Pagina 14

'De Biezen'
2016, Inkt-Fabriano 300 grs.
papier, 25 x 35 cm

Pagina 15

'Knotwilgen'
2020, Watergedragen verf/
canvas, 130 x 60 cm

Pagina 16

'Sloot'
2020, Watergedragen verf/
canvas, 130 x 60 cm

Pagina 17

'Houtwal'
Klotbunder 2019, Inkt/
papier, 21 x 30 cm

Pagina 18

'Slootje in de Biezen'
2020, Houtskool/ Schut
180 grs. papier, 42 x 29,5 cm

'Slootje in de Biezen'

2020, Houtskool/ Schut
180 grs. papier, 42 x 29,5 cm

Pagina 19

'Sloot'
2020, Watergedragen verf/
canvas 80 x 60 cm

Pagina 20

'De Klotbunder'
2019, Potlood/ Fabriano
250 grs. papier, 35 x 25 cm

Pagina 21

'Sloot'
2020, Watergedragen verf/
canvas, 130 x 90 cm

Pagina 22

'Bruggetje'
2020, Drukinkt-pigment-
carbon/Schut, 180 grs. papier
42 x 29,5 cm

Pagina 23

'Gracht'
2020, Drukinkt/ Schut
180 grs. papier, 29,5 x 42 cm

Pagina 25

'Bloesem op de gracht'
2020, Watergedragen verf/
canvas, 100 x 150 cm

'Waterspiegelingen'

2020, Carbontekening
130 grs. papier, 42 x 28 cm

'Waterspiegelingen'

2020, Carbontekening
130 grs. papier, 42 x 28 cm

Pagina 26

'Kasteellaan'
2020, Watergedragen verf/
katoen, 35 x 70 cm

Pagina 27

'Johannes de Doper'
(Lucas Gassel Revisited)
2020, Watergedragen verf/
katoen, 100 x 150 cm

Pagina 28

'Gracht'
2020, Watergedragen verf/
canvas, 100 x 130 cm

Pagina 29

'Kasteeltuin'
2020, Drukinkt/ Schut
180 grs. papier, 29,5 x 42 cm

Pagina 30-31

'Bloesem op de gracht'
2020, Watergedragen verf/
canvas, 80 x 150 cm

Pagina 32-33

'Gracht'
2020, Watergedragen verf/
canvas, 80 x 150 cm

Pagina 34

Portret met 'Fabel van het
onkruid en het koren', 2022

Pagina 35

Atelier met 'Waar het land
de zee kust', 2022

Pagina 36

'Waterlelies'
2022, Watergedragen verf/
canvas, 150 x 130 cm

Pagina 37

'Kasteeltuin'
2020, Carbontekening/ Schut
180 grs. papier, 42 x 29,5 cm

Pagina 39

'De Biezen'
2021, Potlood/ papier,
21 x 29,5 cm

'De Biezen'

2021, Potlood/ papier,
21 x 29,5 cm

Pagina 40

'Slootkant'
2018, Olieverf/ katoen,
60 x 40 cm

'Vergeten tuin'

2018, Carbontekening/
papier, 21 x 29,5 cm

Pagina 41

'Roze landschap'
2022, Watergedragen verf/
canvas, 125 x 125 cm

Pagina 42

'Meisje met kauw'
2019, Olieverf/ hout,
39 x 25 cm

Pagina 43

'De Rips'
2021, Carbontekening/
papier, 29,5 x 21 cm

Pagina 44

'Biezenlandje'
2022, Watergedragen verf/
canvas, 100 x 60 cm

Pagina 45

'Polderlandschap'
2016, Acryl/ synthetische
verf/ hout, 18,2 x 39 cm

'De Biezen'

2021, Carbontekening/ papier
21 x 29,5 cm

Pagina 46

'Rolwolk'
2016, Watergedragen verf
op hout, 18,5 x 39 cm

'Veld'

2021, Carbontekening
25 x 33 cm

Pagina 47

'Nat land'
2022, Watergedragen verf/
canvas, 100 x 150 cm

Pagina 48

'Landschap met zuilpopulieren
en boerderij'
2022, Watergedragen verf/
canvas, 200 x 100 cm

Pagina 49

'Broekbos bij De Steeg'
2021, Carbontekening/ Schut
180 grs. papier, 42 x 29,5 cm

Pagina 50

'Bruggetje'
2018, Carbontekening/
papier, 29,5 x 21 cm

Pagina 51

'Der Zaun'
2022, Olieverf/ canvas,
120 x 80 cm

Pagina 52-53

'Wenn der Horizont zu nerven
beginnt'
2022, Olieverf/ canvas,
100 x 200 cm

Pagina 56

'Gracht'
2020, Carbontekening/ Schut
180 grs. papier, 42 x 29,5 cm

Omslag achterzijde

'De Rips'
2020, Carbontekening/ Schut
180 grs. papier, 42 x 29,5 cm

'Gracht'

2023. Uitgave in eigen beheer.
Mariëtte van Erp
www.mariettevanerp.com
-
Eerste druk 2023, oplage: 100 ex.

Vormgeving:
Harry Huybers
www.harryhuybers.com

